

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Lenky Kaniové, soudkyně Jiřiny Chmelové a soudce Ivo Pospíšila v právní věci žalobce: **V. B.**, zastoupen Mgr. Petrou Severovou, advokátkou se sídlem 5. května 163, Sokolov, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 6. 11. 2023, č. j. X v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 13. 8. 2024, č. j. 54 Ad 30/2023 - 71,

t a k t o :

- I. Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 13. 8. 2024, č. j. 54 Ad 30/2023 - 71, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.
- II. Ustanovené zástupkyni žalobce Mgr. Petře Severové, advokátce, **se přiznává** odměna ve výši 2 600 Kč, která jí bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci a předchozí řízení

[1] Rozhodnutím ze dne 24. 8. 2023, č. j. X, zamítla žalovaná žádost žalobce o invalidní důchod pro nesplnění podmínek podle § 38 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Podle posudku Okresní správy sociálního zabezpečení Ústí nad Labem ze dne 14. 8. 2023 žalobce není invalidní, protože jeho pracovní schopnost poklesla z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu pouze o 20 %. Žalovaná poté rozhodnutím uvedeným v záhlaví zamítla námitky žalobce a potvrdila výše uvedené prvostupňové rozhodnutí.

[2] Proti rozhodnutí žalované se žalobce bránil žalobou u Krajského soudu v Ústí nad Labem (dále jen „krajský soud“), v níž se domáhal především přiznání invalidního důchodu. Zároveň požadoval náhradu za způsobenou újmu na zdraví, prošetření údajných nedostatků lékařské péče a porušování lidských práv ve věznici, ukončení své pracovní činnosti a přezkoumání postupů lékařky MUDr. Š.. Krajský soud k projednání žaloby nařídil ústní jednání, k němuž žalobce předvolal. Protože se žalobce k jednání nedostavil, rozhodl krajský soud v jeho nepřítomnosti. V části týkající se náhrady za způsobenou újmu na zdraví a prošetření poměrů ve věznici žalobu odmítl, neboť v řízení o správní žalobě proti rozhodnutí podle § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, (dále jen „s. ř. s.“) může soud přezkoumat a případně zrušit či vyslovit nicotnost napadeného rozhodnutí správního orgánu. Není však oprávněn rozhodovat o nárocích na náhradu újmy ani o tom, zda jsou při zajišťování lékařské péče ve věznici porušována lidská práva nebo jiné podmínky výkonu trestu.

[3] Ve zbytku (v části týkající se přiznání invalidního důchodu) pak žalobu zamítl. Krajský soud požádal o posudkové zhodnocení invalidity žalobce posudkovou komisí Ministerstva práce a sociálních věcí. Ta v posudku ze dne 16. 4. 2024 dospěla k závěru, že pracovní schopnost žalobce poklesla o 20 %. Z pohledu krajského soudu je posudek úplný, objektivní a přesvědčivý. Posudková komise hodnotila zdravotní stav žalobce totožně jako lékař Okresní správy sociálního zabezpečení i lékař žalované se závěrem, že není invalidní. Míra poklesu pracovní schopnosti žalobce totiž dosahuje podle všech posudků pouze 20 %, tedy nikoli nejméně 35 %, což je hranice pro dosažení alespoň prvního stupně invalidity.

II. Kasační stížnost a vyjádření žalované

[4] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) podal proti rozsudku krajského soudu kasační stížnost z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a), c) a d) s. ř. s.

[5] Stěžovatel předně namítá, že i když krajský soud nařídil ústní jednání na den 13. 8. 2024, nebyl k němu eskortován. Jediný, kdo může dát příkaz k eskortě žalobce k soudnímu řízení, je přitom soud. Krajský soud si musel být vědom skutečnosti, že stěžovatel vykonává trest odnětí svobody a nemůže se k jednání sám dostavit. Stěžovateli tak byla upřena možnost osobně se účastnit soudního jednání a po řádném poučení činit návrhy na doplnění dokazování.

[6] Podle stěžovatele je posudek posudkové komise neúplný a nepřezkoumatelný. Stěžovatel nebyl ani jednou zhlédnut posudkovými lékaři a rovněž nebyla zajištěna jeho přítomnost před posudkovou komisí. Pokud existuje rozpor mezi tvrzením stěžovatele o zdravotním stavu a doloženými lékařskými zprávami, bylo zcela namístě, aby byl stěžovatel minimálně posudkovou komisí řádně zhlédnut. Stěžovatel v tomto směru nesouhlasí s hodnocením svého zdravotního stavu při rozhodování o přiznání invalidity. Tvrdí, že má dlouhodobé problémy s páteří způsobené pracovními úrazy. Komise však konstatovala, že posudková dokumentace neprokazuje postižení páteře. Při svých závěrech se však spokojila s pouhým RTG nálezem, ačkoli stěžovatel uváděl dlouhodobé problémy s bederní páteří a s tím související neurologickou léčbu. Následná magnetická rezonance ze dne 17. 10. 2024 prokázala, že stěžovatel trpí onemocněním páteře, způsobeným vyčnívající ploténkou, čímž trpěl již v době vydání napadeného rozhodnutí.

pokračování

Stěžovatel je proto přesvědčen, že posudková komise zcela povrchně a nedostatečně zkoumala jeho zdravotní stav.

[7] Žalovaná ve vyjádření ke kasační setrvala na svých předchozích závěrech a ztotožnila se s hodnocením krajského soudu.

III. Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

[8] Kasační stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou a jedná se o kasační stížnost, která je ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná. Jedná se však o věc, v níž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce. V souladu s § 104a odst. 1 s. ř. s. je proto nejprve nutné posoudit, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Není-li tomu tak, kasační soud ji odmítne jako nepřijatelnou. Institut nepřijatelnosti a jeho dopady do soudního řízení správního Nejvyšší správní soud podrobně vyložil v usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, č. 933/2006 Sb., v němž vymezil podmínky, za kterých je kasační stížnost přijatelná. O přijatelnou kasační stížnost se dle citovaného rozhodnutí může jednat v následujících typových případech: (1) kasační stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu; (2) kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně; (3) kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit judikurní odklon; (4) pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně-právního postavení stěžovatele.

[9] Právě posledně jmenovaná situace nastala v projednávané věci. Nejvyšší správní soud pochybení zakládající přesah vlastních zájmů stěžovatele shledal v námitce, zda mohla mít nepřítomnost stěžovatele při jednání před krajským soudem vliv na zákonnost napadeného rozsudku (srov. např. rozsudek NSS ze dne 27. 7. 2023, č. j. 8 Ads 114/2022 - 20).

[10] Kasační stížnost je proto **přijatelná**. Nejvyšší správní soud poté přezkoumal napadený rozsudek v rozsahu a z důvodů vymezených v kasační stížnosti s přihlédnutím k případným vadám, které je povinen zkoumat z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[11] Kasační stížnost je **důvodná**.

[12] Nejvyšší správní soud se tedy předně zabýval námitkou, podle níž krajský soud pochybil, pokud nezajistil osobní účast stěžovatele na ústním jednání. Před samotným posouzením této námítky je vhodné rekapitulovat relevantní skutečnosti plynoucí ze soudního spisu krajského soudu.

[13] Krajský soud nařídil ústní jednání ve věci na den 13. 8. 2024 v 9:30 hod. Z doručenek založených ve spise na č. 1.51-55, vyplývá, že krajský soud zaslal předvolání jak žalované do datové schránky, tak přímo stěžovateli do vlastních rukou, přičemž tato zásilka mu byla doručena do tehdejšího místa výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici V.. Nejvyšší správní soud však zjistil, že na samotném předvolání zaslaném stěžovateli byl zjevně nesprávně uveden čas konání jednání, a to v 0:30 hodin (v předvolání zaslaném žalované byl čas konání jednání uveden správně v 9:30 hodin). Ze soudního spisu dále vyplývá, že krajský soud zaslal předvolání stěžovatele také přímo Věznici V.. V tomto případě Nejvyšší správní soud zjistil další formální pochybení, neboť kromě chybně uvedeného času soudního jednání bylo

na doručence adresované věznici uvedeno nesprávné číslo jednací písemnosti (54 Ad 30/2023 - 44 namísto správného 54 Ad 30/2023 - 52). Kasační soud dále nebyl schopen zjistit, zda obálka obsahovala správnou písemnost, či nikoliv. Ze soudního spisu dále vyplývá, že následně došlo k přemístění stěžovatele z věznice V. do Věznice K. n. O.. Stěžovatel ve svých pozdějších přípisech adresovaných krajskému soudu již uváděl jako svou adresu právě Věznici K. n. O.. Krajskému soudu tedy musela být změna místa výkonu trestu odnětí svobody stěžovatele známa, což potvrzuje i napadený rozsudek, v němž je jako adresa stěžovatele uvedena již Věznice K. n. O.. Přesto však ze soudního spisu není patrné, že by krajský soud ohledně předvolání stěžovatele k ústnímu jednání s Věznicí K. n. O. jakkoliv dále komunikoval. Ze záznamu z ústního jednání ze dne 13. 8. 2024 pak vyplývá, že krajský soud při zahájení tohoto jednání konstatoval, že stěžovatel se k němu nedostavil, svou neúčast neomluvil a rovněž nepožádal o zajištění eskorty z místa výkonu trestu odnětí svobody, případně o uskutečnění jednání prostřednictvím videokonferenčního přenosu. Krajský soud proto přistoupil k projednání věci bez osobní přítomnosti stěžovatele.

[14] Podle Nejvyššího správního soudu je výše popsáný postup krajského soudu zatížen vadami, které dosahují takové intenzity, že představují porušení práva stěžovatele na osobní účast při projednání věci, jak vyplývá z čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Ačkoli krajský soud postupoval v souladu s § 19 odst. 2 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, a předvolal stěžovatele prostřednictvím příslušného orgánu Vězeňské služby, učinil tak způsobem, který vyvolává pochybnosti o řádném doručení předvolání. Jak stěžovateli, tak Věznici V., totiž bylo doručeno předvolání s nesprávně uvedeným časem jednání. Navíc z doručenky adresované Věznici V. není možné jednoznačně zjistit, zda věznice skutečně obdržela správnou písemnost (předvolání k jednání), neboť na doručence bylo uvedeno nesprávné číslo jednací písemnosti. Za tohoto stavu tak není najisto postaveno ani to, zda Věznice V. mohla stěžovateli sdělit správné údaje o termínu soudního jednání, případně tyto údaje předat Věznici K. n. O., kam byl stěžovatel následně přemístěn.

[15] Kasační soud dále připomíná, že je to právě krajský soud, kdo má z vlastní iniciativy zajistit účast účastníka řízení nacházejícího se ve výkonu trestu odnětí svobody. V rozsudku ze dne 29. 5. 2013, č. j. 3 Ads 1/2013 - 30, Nejvyšší správní soud konstatoval, že: „S krajským soudem není možné souhlasit ani v tom, že bylo jen na stěžovateli, aby si sám zajistil účast při jednání v intencích Řádu výkonu trestu odnětí svobody. Stěžovatel byl rozsudkem Okresního soudu v Liberci čj. 6 T 189/2010 - 860 odsouzen k trestu odnětí svobody a byl zařazen do věznice s dozorem. Z uváděného Řádu výkonu trestu odnětí svobody neplynou žádné prostředky, které by vězňům, zařazeným do tohoto typu věznice, zaručovaly možnost opuštění věznice za účelem nařízeného soudního jednání (srov. § 52 vyhlášky 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody). Ani upozornění na odlišný režim dle s. ř. s. a § 202 odst. 4 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), není namístě. Zásada osobní účasti účastníka řízení, který o účast na jednání soudu projeví zájem, totiž platí stejně v jurisdikci správního soudnictví jako v případě soudnictví trestního nebo civilního. Bylo tedy na krajském soudu, aby osobní účast stěžovatele na jednání zajistil. Krajský soud přitom mohl přistoupit buď k odročení jednání dle § 50 s. ř. s., nebo stěžovatele předvolat a eskortou jej nechat na jednání soudu dopravit. Z toho lze dovodit závěr, že pokud krajský soud osobní účast stěžovatele nezajistil, zatížil řízení významnou vadou.“

[16] Ze shora citovaného rozsudku vyplývá, že krajský soud je povinen z vlastní iniciativy umožnit osobní přítomnost účastníka řízení, který se nachází ve výkonu trestu odnětí

pokračování

svobody a projeví o jednání zájem. K tomu mohl krajský soud využít buď eskortu Vězeňské služby, nebo – s ohledem na výkon trestu odnětí svobody stěžovatele – využít možnosti videokonferenčního přenosu dle § 102a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, přiměřeně užitého dle § 64 s. ř. s. V soudní praxi je přitom zcela běžné, že soud požádá věznic o zajištění videokonference, neboť věznice tímto technickým vybavením zpravidla disponují (srov. např. rozsudek NSS ze dne 23. 7. 2024, č. j. 3 As 306/2023 - 27, body 26-28). Ani jednu z uvedených možností však krajský soud nevyužil. Krajský soud se stěžovatele nedotázal (a to ani při předvolání), zda se hodlá jednání účastnit, ale rovnou ho formálně předvolal, aniž by mu však reálně umožnil dostavit se osobně nebo se jednání účastnit jiným způsobem. Navíc i při samotném doručování předvolání se dopustil procesních pochybení, na která kasační soud poukázal již výše. Krajský soud následně nijak dále se stěžovatelem ani s Vězeňskou službou nekomunikoval. Z obsahu soudního spisu (např. návrh na výslech svědků na č. l. 34) je přitom patrné, že stěžovatel hodlal aktivně hájit svá práva a doplňovat dokazování. Lze proto důvodně předpokládat, že by se jednání osobně zúčastnil, pokud by k tomu měl reálnou možnost. Lze tak shrnout, že pokud krajský soud stěžovatele nevyrozuměl o správném času konání jednání, a zároveň ani nezjistil, zda stěžovatel má zájem se osobně účastnit (případně nezajistil eskortu z místa výkonu trestu odnětí svobody či videokonferenční přenos), nemohl přistoupit k projednání věci bez osobní přítomnosti stěžovatele.

[17] Nejvyšší správní soud i Ústavní soud přitom setrvale konstatují, že právo účastníka řízení na veřejné projednání věci v jeho přítomnosti, včetně možnosti vyjádřit se k věci, je v ústavněprávní rovině garantováno článkem 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Každý, kdo je účastníkem řízení před soudy, má právo se ve své věci takového řízení (jednání před soudy) osobně účastnit, zpravidla bez ohledu na to, zda by jeho přítomnost měla, anebo neměla vliv na vydání rozhodnutí. Jestliže soud přítomnost účastníkům řízení neumožní, lze v jeho postupu spatřovat porušení práva účastníka řízení (např. rozsudek NSS ze dne 17. 2. 2005, č. j. 2 Afs 5/2005 - 96, č. 558/2005 Sb. NSS a tam citovaná judikatura Ústavního soudu).

[18] Nejvyšší správní soud uzavírá, že řízení před krajským soudem bylo zatíženo vadami, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Vzhledem k tomu, že již výše uvedené důvody postačují ke zrušení napadeného rozsudku a zároveň nelze předjímat další průběh řízení před krajským soudem, není namístě zabývat se zbylými kasačními námitkami.

IV. Závěr a náklady řízení

[19] Z uvedených důvodů proto Nejvyšší správní soud podle § 110 odst. 1 věty první s. ř. s. napadený rozsudek zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení. V něm bude podle § 110 odst. 4 s. ř. s. krajský soud vázán právním názorem kasačního soudu vysloveným v tomto rozsudku. Krajský soud proto znovu nařídí ústní jednání a stěžovatele o něm řádně vyrozumí tak, aby mu byla reálně umožněna osobní účast, případně účast prostřednictvím videokonferenčního přenosu (bude-li technicky proveditelná). Krajský soud v novém rozhodnutí rovněž rozhodne o nákladech řízení o této kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 věta první s. ř. s.).

[20] Byť Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu ruší a věc mu vrací k dalšímu řízení, je povinen zároveň rozhodnout o odměně a náhradě hotových výdajů ustanoveného

zástupce stěžovatele, které dle § 35 odst. 10 s. ř. s. hradí stát. Odměna a hotové výdaje ustanoveného advokáta sice totiž patří mezi náklady řízení ve smyslu § 57 s. ř. s., nejde však o náhradu nákladů řízení mezi jeho účastníky ve smyslu § 60 s. ř. s., o níž má dle § 110 odst. 3 s. ř. s. v případě náhrady nákladů řízení o kasační stížnosti po zrušení napadeného rozhodnutí krajského soudu rozhodovat v dalším řízení krajský soud.

[21] Zástupkyně stěžovatele, advokátka Mgr. Petra Severová, byla stěžovateli ustanovena usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 10. 2024, č. j. 1 Ads 189/2024 - 39. V průběhu řízení před Nejvyšším správním soudem provedla dva úkony právní služby: přípravu a převzetí zastoupení a doplnění kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. b), d) a) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (dále jen „advokátní tarif“)]. Tyto úkony byly učiněny přede dnem nabytí účinnosti novely advokátního tarifu provedené vyhláškou č. 258/2024 Sb., a tudíž se odměna za ně stanoví podle advokátního tarifu ve znění účinném do 31. 12. 2024 (čl. II vyhlášky č. 258/2024 Sb.). Odměna za tyto dva úkony právní služby činí podle § 9 odst. 2 ve spojení s § 7 bodem 3 advokátního tarifu celkem 2 000 Kč. K této částce se dle § 13 odst. 4 advokátního tarifu připočítává paušální náhrada hotových výdajů ve výši 300 Kč za každý úkon, tedy 600 Kč. Celková odměna tak dosahuje částky 2 600 Kč.

[22] Odměna a náhrada hotových výdajů zástupkyně stěžovatele činí 2 600 Kč. Tato částka bude zástupkyni stěžovatele vyplacena ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** přípustné opravné prostředky.

V Brně dne 19. března 2025

Lenka Kaniová
předsedkyně senátu